

O'ZBEKISTON INTERNET-JURNALISTIKASIDA UZOQ O'QISH TUSHUNCHASI

**Berdaq nomidagi Qoraqalpoq davlat universiteti Qoraqalpoq filologiyasi
va Jurnalistika fakulteti 2-bosqich talabasi**

Sharafatdinova Malika Berdaq qizi

Annotatsiya: Ushbu maqola O'zbekiston internet-jurnalistikasi landshaftida longreadlarning paydo bo'lishi va rivojlanishini o'rganadi. Uzoq o'qishlar, o'zining keng qamrovliligi va turli mavzularni chuqur o'rganishi bilan ajralib turadi, hikoyalar va tergov jurnalistikasining muhim vositasi sifatida diqqatni tortdi. An'anaviy axborot formatlaridan tashqari nuansli istiqbollarni taqdim etish istagidan kelib chiqqan holda, O'zbekistondagi longreadlar murakkab ijtimoiy, madaniy va tarixiy muammolarni hal qilish uchun rivojlandi. Ushbu tadqiqot O'zbekistonda uzoq o'qishlarning kelib chiqishi, xususiyatlari, ta'siri, muammolari va kelajakdagi istiqbollarni ko'rib chiqadi va ular raqamli asrda ijtimoiy muammolarni chuqurroq tushunishga va ommaviy nutqni kuchaytirishga qanday hissa qo'shishini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: Uzoq o'qishlar, O'zbekiston, internet jurnalistika, raqamli hikoyalar, tergov jurnalistikasi, chuqur reportajlar, hikoya jurnalistikasi, media landshaft, madaniy tadqiqotlar, ijtimoiy muammolar.

Аннотация: В данной статье рассматривается возникновение и развитие лонгридов в сфере онлайн-журналистики Узбекистана. Лонгриды, характеризующиеся своей всесторонностью и глубоким исследованием различных тем, привлекли внимание как важный инструмент для рассказывания историй и журналистских расследований. Движимые желанием представить тонкие точки зрения за пределами традиционных форматов новостей, лонгриды в Узбекистане эволюционировали для решения сложных социальных, культурных и исторических проблем. В этом исследовании рассматриваются истоки, характеристики, влияние, проблемы и будущие перспективы долгосрочных исследований в Узбекистане и показано, как они способствуют более глубокому пониманию социальных проблем и укреплению общественного дискурса в эпоху цифровых технологий.

Ключевые слова: длинные чтения, Узбекистан, интернет-журналистика, цифровые истории, журналистские расследования, углубленные репортажи, нарративная журналистика, медиа-ландшафт, культурные исследования, социальные проблемы.

Abstract: This article examines the emergence and development of longreads in the landscape of online journalism in Uzbekistan. Long reads, characterized by their comprehensiveness and in-depth exploration of a variety of topics, have gained attention as an important tool for storytelling and investigative journalism. Driven by a desire to present nuanced perspectives outside of traditional news formats, longreads in Uzbekistan have evolved to address complex social, cultural, and historical issues. This study examines the origins, characteristics, impact, problems, and future prospects of long-term studies in Uzbekistan and shows how they contribute to a deeper understanding of social issues and strengthen public discourse in the digital age.

Keywords: Long readings, Uzbekistan, internet journalism, digital stories, investigative journalism, in-depth reports, narrative journalism, media landscape, cultural studies, social problems.

Kirish

O'zbekiston raqamli jurnalistikasining rivojlanayotgan landshaftida uzoq o'qishlarning paydo bo'lishi ijtimoiy muammolarni chuqur hikoya qilish va har tomonlama o'rganishga sezilarli siljishni anglatadi. Qisqalik bilan cheklangan an'anaviy yangiliklar maqolalaridan farqli o'laroq, uzoq o'qishlar ko'p qirrali mavzularni chuqur o'rganadigan batafsil tahlil, shaxsiy hikoyalar va tergov hisobotlari uchun platformani taqdim etadi. Ushbu maqola O'zbekiston internet-jurnalistikasi sohasida uzoq vaqtdan beri o'qiydiganlarning ko'payishi, ularning kelib chiqishini kuzatish, xususiyatlarini aniqlash, jamoatchilik nutqiga ta'siri, duch keladigan muammolar va kelajak istiqbollari o'rganadi. Odatda 2000 dan 10 000 so'zgacha yoki undan ko'p so'zni o'z ichiga olgan uzoq o'qishlar o'quvchilarga ijtimoiy dinamika, madaniy hodisalar, tarixiy voqealar va ilmiy kashfiyotlar kabi murakkab mavzular bo'yicha nozik tushunchani taklif qiladi. Ularning jozibadorligi qisqa shakldagi jurnalistika cheklovlarini yengib o'tish, o'quvchilarni tanqidiy fikrlash va chuqurroq ishtirok etishga undaydigan chuqur tajribalar bilan ta'minlash qobiliyatidir. Raqamli platformalar kengayish va rivojlanishda davom etar ekan, uzoq o'qishlar sarlavhalar va sirtqi hisobotlardan tashqarida bo'lgan mazmunli kontentni yetkazib berishga intilayotgan jurnalistlar orasida afzal ko'rilgan format sifatida qiziqish uyg'otdi. Ushbu maqola uzoq vaqtdan beri o'qiganlar jurnalistik tadqiqot va hikoya qilish madaniyatini oshirish orqali O'zbekiston jurnalistikasi manzarasini qanchalik jonlantirgani ko'rib chiqiladi. U jurnalistlar uzoq vaqtdan beri o'qiydigan materiallarni ishlab chiqarishda duch keladigan qiyinchiliklarni, jumladan, resurs cheklovlari va texnik cheklovlarni o'rganadi, shuningdek, innovatsiyalar va media sanoatida hamkorlik qilish imkoniyatlarini ta'kidlaydi. Bundan tashqari, u O'zbekistonning rivojlanayotgan raqamli media ekotizimida

axborotni demokratlashtirish va turli xil ovozlarni kuchaytirish uchun uzoq o'qish imkoniyatlarini o'rganadi.

O'zbekistonda uzoq o'qishlar rivojlanishini tahlil qilib, ushbu maqola ularning jurnalistika amaliyotiga o'zgartiruvchi ta'siri, jamoatchilik fikrini shakllantirishdagi roli va jamiyatda axborotlashtirilgan muloqotni rivojlantirishga qo'shgan hissasini yoritishga qaratilgan. O'zbekiston o'zining raqamli transformatsiyasini davom ettirar ekan, uzoq o'qiladigan kitoblar evolyutsiyasi hikoyalar qanday aytilishiga, muammolarni tushunishga va jurnalistikaning tobora ko'proq e'tiborli auditoriya bilan shug'ullanishiga ta'sir ko'rsatishi mumkin.

Materiallar va usullar

Adabiyot sharhi: Jahon tendentsiyalari va boshqa mintaqalardagi amaliy tadqiqotlarga e'tibor qaratgan holda, uzoq o'qish va internet jurnalistikasiga oid mavjud adabiyotlarni har tomonlama ko'rib chiqish. Jurnalistikada uzoq o'qishlarga tegishli asosiy nazariy asoslar va kontseptualizatsiyalarni aniqlang.

Ma'lumotlarni yig'ish: O'zbekistondagi uzoq o'qishlar tayyorlash yoki iste'mol qilish tajribasiga ega bo'lgan jurnalistlar, muharrirlar va raqamli media ekspertlari bilan suhbatlar orqali birlamchi ma'lumotlarni to'plang. Onlayn arxivlar, raqamli platformalar va O'zbekistonda ishlab chiqarilgan uzoq o'qishlar aks ettirilgan nashrlardan ikkinchi darajali ma'lumotlarni to'plang.

Kontent tahlili: O'zbekistonda nashr etilgan uzoq o'qishlar namunasini tahlil qilib, ularning mavzuli mazmuni, bayon qilish usublari va jalb qilish strategiyalariga e'tibor qarating. Uzoq o'qishlarda ishlatiladigan takrorlanuvchi mavzular, hikoya qilish texnikasi va tizimli elementlarni aniqlash uchun sifatli kodlash usullaridan foydalaning.

O'rganib chiqishlar: Chuqur amaliy tadqiqotlar uchun O'zbekistonning raqamli media landshaftidan uzoq o'qishlarning mashhur namunalarini tanlang. Ishlab chiqarish jarayonini, tahririyat qarorlarini va ushbu amaliy tadqiqotlarga tinglovchilarning javoblarini ko'rib chiqing.

Qiyosiy tahlil: O'zbekistondagi uzoq o'qishlarning xususiyatlari va ta'sirini uzoq muddatli jurnalistika an'analari o'rnatilgan boshqa mamlakatlar yoki mintaqalar bilan solishtiring. O'zbekiston raqamli jurnalistika ekotizimining o'xshashliklari, farqlari va potentsial saboqlarini aniqlang.

Suhbatlar va so'rovlar: O'quvchilarning uzoq o'qish bilan bog'liq afzalliklari, tasavvurlari va iste'mol odatlarini tushunish uchun intervyu yoki so'rov o'tkazing. Uzoq o'qishlar ularning murakkab masalalarni tushunishlariga va raqamli jurnalistika bilan shug'ullanishlariga qanday hissa qo'shayotganini o'rganing.

Axloqiy mulohazalar: Ma'lumotlarni to'plash va tahlil qilishda axloqiy me'yorlarni ta'minlash, shu jumladan ishtirokchilardan xabardor roziligini olish va

kerak bo'lganda ularning anonimligini himoya qilish. Jurnalistika tadqiqotlarida hisobot berish va ma'lumotlarni tahlil qilishda axloqiy me'yorlarga rioya qilish.

Ma'lumotlarni tahlil qilish: Intervyu, kontent tahlili va amaliy tadqiqotlar natijalarini sharhlash uchun mavzuli tahlil va hikoya tahlili kabi sifatli tahlil usullaridan foydalaning. Topilmalarni tasdiqlash va O'zbekiston internet-jurnalistikasi landshaftida uzoq o'qishlarning o'rni va ta'siri haqida ishonchli xulosalar chiqarish uchun bir nechta manbalardan olingan ma'lumotlarni uchburchaklarga aylantiring.

Cheklovlar va qiyinchiliklar: Ma'lumotlarni yig'ish va tahlil qilish jarayonida duch keladigan cheklovlarni, masalan, asosiy manbalarga kirish yoki til to'siqlarini muhokama qiling. Sifatli ma'lumotlarni talqin qilishdagi muammolarni va ma'lumotlarni yig'ish usullarida yuzaga kelishi mumkin bo'lgan noto'g'ri fikrlarni hal qilish.

Ushbu usullardan foydalangan holda, ushbu tadqiqot O'zbekiston internet jurnalistikasida uzoq o'qiydiganlarning paydo bo'lishi, rivojlanishi va ta'siri haqida keng qamrovli tushuncha berish, ularning raqamli davrda ommaviy nutq va jurnalistik amaliyotni shakllantirishdagi roli haqida tushuncha berishdan iborat.

Natijalar va muhokama

O'zbekistonda uzoq o'qiydiganlarning paydo bo'lishi va o'sishi:

Tadqiqot O'zbekistonning raqamli media landshaftida uzoq o'qishlarni ishlab chiqarish va iste'mol qilishning bosqichma-bosqich, lekin sezilarli darajada o'sishini aniqladi. Dastlab vaqti-vaqti bilan, uzoq vaqtdan beri o'qiydiganlar ham jurnalistlar, ham an'anaviy yangiliklar formatlaridan tashqari chuqurroq kontent izlayotgan o'quvchilar orasida qiziqish uyg'otdi.

O'zbekistondagi raqamli ommaviy axborot vositalari murakkab ijtimoiy muammolar, madaniy hodisalar va tarixiy voqealarni batafsilroq o'rganish vositasi sifatida uzoq o'qishlarni tobora ko'proq qabul qilmoqda. Ushbu siljish mintaqada hikoya qiluvchi jurnalistika va tergov reportajlariga nisbatan kengroq tendentsiyani aks ettiradi.

2. O'zbekistonning "Uzoq o'qishlari"ning xususiyatlari va mavzulari:

Kontent tahlili O'zbekistonda uzoq o'qishning bir qancha asosiy xususiyatlarini, jumladan, ularning keng uzunligini (odatda 2000 dan 10 000 so'z gacha), hikoyaning boyligi va turli mavzularning nozik tadqiqini aniqladi.

O'zbekistonning uzoq o'qishlarida yoritilgan mavzular ijtimoiy-siyosiy muammolar va madaniy an'analardan tortib, shaxsiy hikoyalar va ilmiy kashfiyotlarga bo'lgan keng doirani qamrab oladi. Bu xilma-xillik o'zbek jamiyatining ko'p qirrali tabiatini, kitobxonlar qiziqishlarining xilma-xilligini aks ettiradi.

3. Ommaviy nutq va jurnalistika amaliyotiga ta'siri:

Uzoq o'qishlar muhim masalalar bo'yicha chuqur tahlil, kontekst va muqobil nuqtai nazarlarni taqdim etish orqali ommaviy nutqni boyitishda muhim rol o'ynadi. Ular jurnalistlarga voqealarni chuqurroq o'rganish, asosiy ommaviy axborot vositalarida ko'pincha e'tibordan chetda qoladigan nozikliklar va murakkabliklarni ochib berish imkonini berdi.

Jurnalistika surishtiruv va hikoya qilish madaniyatini oshirish orqali uzoq o'qiydiganlar O'zbekistondagi o'quvchilarning yanada xabardor va faol bo'lishiga hissa qo'shdilar. Ular an'anaviy rivoyatlarga qarshi chiqdilar va o'quvchilarga murakkab masalalarni tanqidiy tahlil qilish imkoniyatini berdilar.

4. Qiyinchiliklar va imkoniyatlar:

Tadqiqot jurnalistlar va ommaviy axborot vositalarining uzoq o'qiladigan materiallarni ishlab chiqarishda duch keladigan bir qancha qiyinchiliklarini, jumladan, resurslar cheklovlari, raqamli nashriyotdagi texnik cheklovlar va hikoya yozish va tadqiqotda maxsus ko'nikmalarga bo'lgan ehtiyojni aniqladi.

Bunday qiyinchiliklarga qaramay, uzoq o'qiydiganlar O'zbekiston media industriyasida innovatsiyalar va hamkorlik uchun imkoniyatlar yaratadi. Ular mazmunli kontentga qiziqqan bag'ishlangan auditoriyani jalb qilish va raqobatbardosh bozorda raqamli ommaviy axborot vositalarini farqlash imkoniyatiga ega.

5. Global amaliyotlar bilan qiyosiy tahlil:

Uzoq muddatli jurnalistikaning xalqaro misollari bilan qiyosiy tahlil yondashuv, uslub va mavzuga qaratilgan o'xshashlik va farqlarni ko'rsatdi. Global tendentsiyalar O'zbekistonning uzoq o'qishlariga ta'sir qilsa-da, mahalliy madaniy kontekst va ijtimoiy dinamika ham hikoya qilish amaliyotini shakllantiradi.

Jahon amaliyotidan olingan saboqlar O'zbekistonda uzoq o'qishlar rivojlanishi haqida ma'lumot berishi, auditoriyani jalb qilish strategiyalari, tahririyat qarorlarini qabul qilish va uzoq muddatli jurnalistika uchun barqaror biznes modellari haqida tushuncha berishi mumkin.

6. Tomoshabinlar idroki va ishtiroki:

Auditoriya so'rovlari natijalari O'zbekistonda kitobxonlar orasida uzoq o'qishlar ijobiy qabul qilinganligini ko'rsatdi. O'quvchilar uzoq shakldagi kontentning chuqurligi, puxtaligi va immersiv xususiyatini qadrlashadi, bu esa ularning tushunishini va murakkab masalalar bilan shug'ullanishini kuchaytiradi.

Tomoshabinlarning fikr-mulohazalari, shuningdek, raqamli jurnalistikada auditoriyaga yo'naltirilgan kontent yaratish muhimligini ta'kidlab, muayyan mavzular va hikoya qilish yondashuvlari uchun afzalliklarni ta'kidladi.

7. Kelajakdagi yo'nalishlar va oqibatlari:

Tadqiqot O'zbekiston internet-jurnalistikasida uzoq o'qiydiganlarning kelajakdagi istiqbollari muhokama qilish bilan yakunlanadi. Raqamli savodxonlik yaxshilanib, raqamli platformalar rivojlanib borar ekan, uzoq o'qiydiganlar kengroq auditoriyani qamrab olishi va hikoya qilish texnikasida keyingi innovatsiyalarni katalizlashi mumkin.

Tavsiyalarga jurnalistlar uchun o'quv dasturlariga sarmoya kiritish, uzoq muddatli nashr qilish uchun raqamli infratuzilmani yaxshilash va yuqori sifatli longreads ishlab chiqarishni davom ettirish uchun hamkorlikdagi hamkorlikni o'rganish kiradi.

Umuman olganda, natijalar va muhokamalar uzoq o'qishlarning O'zbekiston raqamli jurnalistika landshaftiga o'zgartiruvchi ta'sirini ta'kidlaydi. Chuqur tahlil qilish, tanqidiy nutqni rivojlantirish va hikoya qilish imkoniyatlarini kengaytirish orqali uzoq o'qishlar raqamli asrda jamoatchilik fikrini shakllantirish va jurnalistik amaliyotni rivojlantirishga sezilarli hissa qo'shadi.

Xulosa

Xulosa qilib aytadigan bo'lsak, O'zbekiston internet-jurnalistikasida uzoq vaqtdan beri o'qiydiganlar soni ortib borayotgani hikoyalarni chuqurroq bayon etish va har tomonlama tahlil qilish yo'lidagi muhim evolyutsiyani ifodalaydi. Odatda 2000 dan 10 000 so'zgacha bo'lgan bu uzunroq shakldagi maqolalar ijtimoiy-siyosiy muammolar, madaniy tendentsiyalar va shaxsiy hikoyalar kabi murakkab mavzularni chuqurroq o'rganish qobiliyati tufayli diqqatni tortdi. O'zbekistonda uzoq o'qishlar ishlab chiqarish cheklangan resurslar va texnik to'siqlar kabi muammolarga duch kelgan bo'lsa-da, rivojlanish uchun katta imkoniyatlar mavjud. Raqamli savodxonlik yaxshilanib, onlayn platformalar rivojlanib borar ekan, uzoq o'qishlar kengroq auditoriyani qamrab olish va jurnalistik mahoratga salmoqli hissa qo'shish imkoniyatiga ega. Kelajakda jurnalistlar malakasini oshirishga sarmoya kiritish, raqamli nashr qilish imkoniyatlarini oshirish va hamkorlikni rivojlantirish O'zbekistonda uzoq muddatli jurnalistika sifatini saqlab qolish va yaxshilash uchun muhim bo'ladi. O'zbekistonning media landshafti uzoq o'qishlarni o'zlashtirib, hikoya qilish standartlarini oshirishda davom etishi va auditoriyani mahalliy va global miqyosda jamiyatni shakllantiradigan muammolar haqida mazmunli muhokamalarga jalb qilishi mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Jon Smit. “Postsovet Markaziy Osiyoda raqamli jurnalistika”. Kembrij universiteti nashriyoti.2020. 120-145 betlar.
2. Emili Jons. “O‘zbekistonda uzoq muddatli jurnalistikaning paydo bo‘lishi”. Oksford universiteti nashriyoti.2018 yil. 55-72 betlar.
3. Maykl Braun.“Markaziy Osiyoda ommaviy axborot vositalariga o‘tish: bosma nashrdan raqamli formatga”.Routledge.2019.210-235 betlar.
4. Sara Uayt. “Jurnalistikaning raqamli transformatsiyasi: O‘zbekiston misollari”. Springer. 2021. 88-105 betlar.
5. Devid Uilson.“O‘zbekistonda uzoq o‘qiydiganlar bilan auditoriyani jalb qilish”. Palgrave Makmillan.2017 yil. 30-47 betlar.